

ประวัติของ Dominique Jean Larrey และ “Flying ambulances”

ไชยยุทธ ธนไพศาล

ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

History of Dominique Jean Larrey and “Flying ambulances”

Chaiyut Thanapaisal

Department of Surgery, Faculty of Medicine, Khon Kaen University

รถ ambulance หรือรถพยาบาลฉุกเฉิน ถือเป็นส่วนสำคัญของการให้บริการทางการแพทย์ในปัจจุบัน ในบางประเทศ นอกจากจะใช้รถเป็นพาหนะ ยังใช้เฮลิคอปเตอร์หรือเรือ เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยด้วย การถือกำเนิดของระบบรถพยาบาลฉุกเฉินในยุคแรก เริ่มต้นจากการขนย้ายผู้บาดเจ็บในสงคราม ผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาแนวคิดของระบบนี้คือ Dominique Jean Larrey ศัลยแพทย์ของจักรพรรดิโปเลียน ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งการแพทย์ทหารยุคใหม่

Dominique Jean Larrey เกิดเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม ค.ศ. 1766 ที่หมู่บ้านเล็ก ๆ ในประเทศฝรั่งเศส บิดาเป็นช่างทำรองเท้าและได้เสียชีวิตเมื่อ Larrey มีอายุเพียง 13 ปี ผู้ที่ดูแลเขาต่อมา คือลุงซึ่งเป็นศัลยแพทย์ชื่อ Alexis Larrey เมื่อโตขึ้น Larrey ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนแพทย์ของมหาวิทยาลัย Toulouse เขาเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดีมากจึงได้เข้าศึกษาต่อในสาขาศัลยศาสตร์ที่กรุงปารีส หลังจากจบการศึกษา เขาได้แต่งงานกับ Charlotte Elizabeth ซึ่งเป็นบุตรสาวของรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ 6 เดือนหลังจากนั้น Larrey ได้เข้าเป็นศัลยแพทย์ในกองทัพฝรั่งเศส

ปี ค.ศ. 1792 Larrey ได้พบกับโปเลียนในสงครามที่อิตาลี เขามีความประทับใจในบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ผู้นี้มาก ส่งผลให้เขาทำงานรับใช้ในฐานะศัลยแพทย์ของกองทัพ โปเลียนต่อมาถึง 16 ปี เข้าร่วมในสงคราม 60 ครั้ง รวมถึงยุทธการขนาดใหญ่ 25 ครั้ง

ในการรบที่ Speyer ประเทศออสเตรีย Larrey ซึ่งขณะนั้นมีอายุ 26 ปี เห็นว่ามีทหารเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เขามีแนวความคิดว่าการเสียชีวิตน่าจะลดลงได้มากถ้าให้การรักษาบาดแผลอย่างทันที่และนำผู้บาดเจ็บออกจากสนามรบโดยเร็ว แนวความคิดใหม่นี้แตกต่างจากวิธีที่ถือปฏิบัติกันมาช้านาน ซึ่งถือว่าทหารบาดเจ็บเป็นคนที่ไร้ประโยชน์และเป็นภาระต่อผู้ที่ทำการรบต่อไป ทหารที่บาดเจ็บจะ

ไม่ได้รับการดูแลใด ๆ จนกว่าการรบจะสิ้นสุด รถพยาบาลในยุคนั้นเป็นพาหนะขนาดใหญ่ซึ่งใช้ม้าลากถึง 40 ตัว มีแพทย์พยาบาลและบุคลากรอื่น ๆ คอยดูแล 134 คน รถพยาบาลนี้จะจอดอยู่ในแนวหลังซึ่งห่างจากสนามรบหลายไมล์ เมื่อมีทหารบาดเจ็บในสนามรบ มักต้องนอนรออยู่หลายวันจนกระทั่งการรบสิ้นสุด จึงจะมีการนำผู้บาดเจ็บเหล่านี้มารวมกันไว้ที่จุดเดียวกัน แล้วจึงให้รถพยาบาลเคลื่อนไปรับ ซึ่งมักใช้เวลา 24-36 ชั่วโมง กว่าที่จะถึงบริเวณที่ผู้บาดเจ็บรออยู่

Larrey ได้เปลี่ยนแปลงวิธีคิดและรูปแบบของรถพยาบาลฉุกเฉินใหม่ เขาสร้างรถพยาบาลฉุกเฉินขึ้นโดยใช้แบบจากรถม้าของทหารองครักษ์ซึ่งเคลื่อนที่ได้เร็ว เขาสร้างรถขึ้น 2 แบบ คือ แบบ 2 ล้อซึ่งใช้ม้าลาก 2 ตัว (ดังรูป) และแบบ 4 ล้อใช้ม้าลาก 4 ตัว พื้นของรถสามารถถอดออกได้ง่ายเพื่อวางรองบนพื้นดินในยามที่อากาศหนาวเย็น ประตูด้ามจับ 4 อันเพื่อใช้เป็นเปลยกผู้ป่วย ภายในรถบรรทุกด้วยหนังสัตว์และมีอุปกรณ์การแพทย์ที่จำเป็น เขาเรียกพาหนะนี้ว่า ambulances volantes (flying ambulances) รถพยาบาลนี้จะจอดอยู่ห่างจากแนวรบ 100 ฟุต ซึ่งจะนำผู้บาดเจ็บออกมาได้อย่างรวดเร็ว

เดือนมีนาคม ค.ศ.1793 ในการรบที่ Konigsberg และ Altzey เขาใช้ flying ambulances ช่วยชีวิตทหารบาดเจ็บได้เป็นจำนวนมาก โดยได้ให้หลักการว่า “flying ambulances จะต้องนำผู้บาดเจ็บมารวมไว้ยังจุดพักโดยเร็ว และให้ทำการรักษาผู้บาดเจ็บรุนแรงที่สุดก่อน เราต้องช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่มีอาการรุนแรงที่สุดก่อนเสมอ ไม่ว่าเขาจะมียศตำแหน่งใด” คำกล่าวนี้ถูกยกย่องในเชิงจริยธรรมมาจนถึงปัจจุบัน

หลังจากนั้น แนวความคิดใหม่ของ Larrey ก็ได้รับการยอมรับและได้พิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บได้มากกว่าวิธีเดิม ในสงครามที่อียิปต์เขาใช้ฐูลากรถแทนม้าเนื่องจากจัดหาได้ง่าย สงครามในสเปนและรัสเซียก็ใช้ flying ambulances เช่นเดียวกันในสงครามใหญ่ที่ Wagram ค.ศ. 1809

มีทหารฝรั่งเศสได้รับบาดเจ็บประมาณ 2,000 คน ภายใต้ระบบ ambulance แบบใหม่ มีทหาร 600 คน สามารถกลับไปรบได้อีกภายใน 2 เดือน อีก 250 คนที่บาดเจ็บรุนแรงซึ่งบางรายต้องถูกตัดแขนขา สามารถรอดชีวิตกลับไปยังกรุงปารีสได้มีเพียง 45 คนที่เสียชีวิต หลังจากการรบที่ Wagram Larrey ได้รับตำแหน่งเป็น Baron ซึ่งนำไปเขียนได้กล่าวยกย่องเขาว่า “งานที่ท่านกระทำถือเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในยุคสมัยนี้เหมาะสมแล้วที่ท่านได้รับเกียรตินี้”

นอกจากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของระบบ ambulance แล้วในฐานะศิัลยแพทย์ Larrey ยังค้นพบความรู้ใหม่ ๆ อีกเป็นจำนวนมากเช่น

เป็นผู้แบ่งประเภทของบาดแผลออกเป็นบาดแผลถูกตัดถูกแทง แผลฉีกขาดและยังแบ่งบาดแผลเป็นแผลสกปรกและสะอาด การรักษาบาดแผลสะอาดสามารถเย็บปิดแผลได้ แต่แผลที่สกปรกจะต้องตัดเอาเนื้อตายและสิ่งแปลกปลอมออกให้หมดแล้วเปิดแผลไว้ บาดแผลที่มีหนองต้องระบายหนองออก

เขายกเลิกการใช้ไขสัตว์หรือน้ำมันใส่แผล เปลี่ยนเป็นล้างแผลด้วยน้ำเย็นในแผลที่ถูกดาบ และล้างแผลด้วยน้ำอุ่นในแผลที่ถูกปืน

ก่อนหน้านั้น ผู้ที่มีการบาดเจ็บอย่างรุนแรงที่แขนขาต้องรอเป็นเวลา 10 วัน เพื่อให้เห็นขอบเขตของเนื้อตายชัดเจนแล้วจึงทำการตัดแขนขา อัตราการเสียชีวิตในผู้ป่วยกลุ่มนี้สูงถึงร้อยละ 90 Larrey เสนอว่าบาดแผลที่เกิดจากการบาดเจ็บหากรุนแรงและจำเป็นต้องตัดแขนขา ต้องทำทันที แต่ถ้าบาดแผลและเนื้อตายเกิดจากโรคเส้นเลือดแดงอุดตัน ให้รอจนเห็นขอบเขตของเนื้อตายชัดเจนก่อน ข้อเสนอใหม่นี้ทำให้อัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยลดลงเหลือเพียงร้อยละ 25

Larrey ถือเป็นบุคคลที่ทำการตัดแขนขามากที่สุดคนหนึ่งของโลก เฉพาะในสงครามที่ Borodino เขาตัดขาผู้ป่วยถึง 200 ราย เขาได้พัฒนาเทคนิคการตัดแขนขาแบบใหม่ ซึ่งทำให้บาดแผลดูสวยงามและยังรักษาการทำงานของแขนขาไว้ให้ได้มากที่สุด

ในยุคนั้น ยังไม่มีการค้นพบเชื้อโรค แต่ Larrey สังเกตว่าการอักเสบและโรคบางอย่างติดต่อกันได้จากการสัมผัส เขาจึงแก้ปัญหาโดยการแยกผู้ป่วยออกให้ห่างจากผู้อื่น นอกจากนี้ยังเขียนหนังสือบรรยายอาการของการติดเชื้อที่สำคัญเช่นบาดทะยัก พิษสุนัขบ้า การเกิดหนอง และผิวหนังอักเสบไว้โดยละเอียด

Larrey เป็นแพทย์รุ่นแรกๆ ที่ทำการผ่าตัดระบายเลือดและหนองออกจากช่องอก เจาะดูดเลือดและของเหลวที่คั่งในช่องเยื่อหุ้มหัวใจ เสนอวิธีการขยายแผลเปิดขนาดใหญ่ที่ทรวงอกอีกทั้งเป็นผู้เสนอว่าการผ่าตัดกระดูกซี่โครงควรทำเฉพาะ

ในรายที่มีของเหลวแทรกผ่านชั้นในของกะโหลกศีรษะหรือทะลุเยื่อหุ้มสมองชั้นดรูราไปแล้ว Larrey ได้ทำการต่อลำไส้ในสัตว์ทดลองและนำมาใช้กับทหารบาดเจ็บ ซึ่งมีบางรายหายดีแต่ผู้ป่วยบางรายเสียชีวิตจากเยื่อช่องท้องอักเสบ

เขายังพบว่าถ้าเส้นเลือดแดงถูกตัดขาดเลือดจะหยุดไหลอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกิดจากการหดตัวของเส้นเลือด ไม่ได้เกิดจากการแข็งตัวของเลือด แต่ถ้าเส้นเลือดฉีกขาดเพียงบางส่วนเลือดจะหยุดช้าเนื่องจากเส้นเลือดหดตัวได้น้อย

ชีวิตในกองทัพของ Larrey ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากมีปัญหาคัดแย้งกับนายทหารระดับสูง โดยเฉพาะในเรื่องการจัดหาอุปกรณ์และบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้ถูกระงับการจ่ายเงินเดือนอยู่เสมอ หลังจากได้รับตำแหน่ง Baron และแยกการบริหารฝ่ายการแพทย์ออกจากทหารหน่วยอื่น ปัญหาจึงคลี่คลายลง

ต่อมา Larrey ได้ทำงานในตำแหน่งศาสตราจารย์ทางศัลยศาสตร์ของโรงเรียนแพทย์ทหาร ซึ่งยังมีรูปปั้นของเขาอยู่จนถึงปัจจุบัน เขายังได้พัฒนารูปแบบของหน่วย ambulance อยู่เสมอ จนกระทั่งถูกยอมรับว่าเป็นหน่วยที่สำคัญ มีการจัดอัตรากำลัง เครื่องแบบและจัดแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน

Larrey ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1842 ขณะที่มีอายุ 72 ปี ด้วยโรคปอดบวม ภายหลังจากการถึงแก่กรรมของภรรยาเพียง 3 วัน

หลังจากหมดยุคของนโปเลียน แนวความคิดด้าน ambulance ของ Larrey ก็ไม่ได้รับความนิยม มีผู้เสนอทฤษฎีต่าง ๆ และทดลองดำเนินการเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับ จนกระทั่งในสงครามที่ Antietam ในปี ค.ศ. 1862 ระบบ ambulance ที่ขนย้ายผู้บาดเจ็บอย่างรวดเร็วจึงถูกนำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง และหลังจากนั้นก็ถือเป็นวิธีมาตรฐานที่ใช้กันมาจนถึงสงครามเวียดนามและในปัจจุบัน

ในปี ค.ศ. 1964 รัฐบาลฝรั่งเศสได้ออกแสตมป์เพื่อเป็นเกียรติและระลึกถึงคุณูปการของ Dominique Jean Larrey สร้างให้แก่วงการแพทย์และประเทศชาติ

Reference

- Hass LF. Dominique Jean Larrey(1766-1842). J Neurol Neurosurg Psychiatry. 1994 Feb;57(2):133.
- Shumacker HB Jr. When did cardiacsurgery begin? J Cardiovasc Surg (Torino). 1989 Mar-Apr, 30(2):246-9.
- Brewer La 3rd. Baron Dominique Jean Larrey (1766-1842). Father of modern military surgery,innov ater, humanist. J Thorac Cardiovasc Surg.1986 Dec;92(6):1096-8.
- Bodemer Cw. Baron Dominique Jean Larrey, Napoleon's surgeon.Bull Am Coll Surg. 1982 Jul;67(7):18-21.
- Hau T. The surgical practice of Dominique Jean Larrey. Surg Gynecol Obstet. 1982 Jan, 154(1):89-94.

